کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی، بستری مناسب برای تکوین حقوق بین الملل عرفی

محمد ستایش پور

از تاریخ هفدهم لغایت بیست و دوم مهر 1401 هجری شمسی (برابر با دوازدهم لغایت 17 ربیع الاول 1444 هجری قمری)، سی و ششمین کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی برگزار میشود. موضوع سی و ششمین کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی، اتحاد اسلامی، صلح و پرهیز از تفرقه و تنازع در جهان اسلام، راهکارهای اجرائی و اقدامات عملیاتی است. به موجب حقوق بینالملل، به آن گونه که در ماده 38 اساسنامه دیوان بینالمللی دادگستری منعکس شده است، عرف بینالمللی در زمره یکی از منابع اصلی حقوق بینالملل قلمداد میشود و با معاهده بینالمللی، همسنگ و همارزش است. چه این که، یک عرف مؤخر میتواند یک معاهده مقدم را نسخ کند. همان گونه که معاهده بینالمللی، به عنوان یکی از سازوکارهای قاعده سازی در حقوق بینالملل شناخته میشود، عرف بینالمللی نیز در زمره سازوکارهای ایجاد قاعده در حقوق بین الملل تلقی میگردد.

ایجاد قاعده حقوق بینالملل عرفی، مستلزم وجود رفتار تکرار شونده و باور حقوقی به الزام آور بودن

آن رفتار است. کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی، به صورت مستمر، در هر سال برگزار میشود و شخصیتهای فرهیخته، اندیشمندان برجسته، مفتیان اعظم و شخصیتهای سیاسی کشورهای اسلامی در آن حضور و مشارکت دارند. برگزاری مستمر، نظاممند و هدفمند کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی، با حضور اندیشمندان و صاحب نظران کشورهای اسلامی، بستر مناسبی برای ایجاد رفتار تکرار شونده و باور حقوقی به الزام آور -بودن آن رفتار، به عنوان دو عنصر اصلی حقوق بینالملل عرفی، که خود یکی از منابع اصلی حقوق بین الملل است، دانسته میشود.

در این خصوص، شایسته توجه است که کمیسیون حقوق بینالملل سازمان ملل متحد به عنوان نهاد علمی تدوین و توسعه تدریجی حقوق بینالملل در مجموعه مواد 2018 خود راجع به احراز حقوق بینالملل عرفی، همسو با رویکرد دیوان بینالمللی دادگستری، تصریح داشته است که قاعده حقوق بینالملل عرفی میتواند در سطح منطقهای و به تعبیری، به طور خاص باشد.

کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی بستر مناسبی برای تکوین قاعده یا قواعد حقوق بینالملل عرفی در بین کشورهای اسلامی فراهم کرده است و ظرفیت مناسبی فراروی کشورهای اسلامی برای نیل به اهداف اسلامی در دنیای متشتت امروز است. در وضعیتی که سازمان همکاری اسلامی نتوانسته است به اهداف خود از جمله احقاق حقوق فلسطینیان نائل آید و حتی برخی از کشورهای عضو آن سازمان، در نقض تعهداتی که به موجب اساسنامه سازمان همکاری اسلامی دارند، مبادرت به عادی سازی روابط خود با رژیم صهیونیستی کردهاند، کنفرانس بینالمللی وحدت اسلامی نقش بسیار حائز اهمیتی در اتحاد اسلامی، صلح، اجتناب از تفرقه و اختلاف در جهان اسلام دارد.